

Kalajoen vesienhoitoryhmään kutsutut edustajat
Tiedoksi: varajäsenet, Jussi Rämät

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN KOKOUS

Paikka: Ylivieskan kaupungintalo (Kyöstintie 4), valtuustosali, 2. krs

Aika: Ti 24.11.2015 klo 13:05–15:40

Läsnä: Tapio Koistinaho (Ylivieskan kaupunki), Katja Polojärvi (Ylivieskan kaupunki), Laura Liuska (Ylivieskan kaupunki, Vielä virtaa –hanke), Pekka Sorola (Kiljanjärven kylätoimikunta), Asko Eerola (Rieska-Leader ry), Eeva-Kaarina Aaltonen (Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry), Timo Yrjänä (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus), Jarkko Karsikas (Vestia Oy), Risto Bergbacka (Vesikolmio Oy), Reijo Peltokorpi (Sievin kunta), Sauli Halmetoja (Kanteleen Voima Oy), Teemu Sauvula (Kalajoen Kalastajainseura ry), Aino Alatalo (Kalajoen kaupunki), Tero Savela (Reisjärven Kalastuskunta), Marko Sievänen (Metsähallitus), Alpo Murtoniemi (Kalajoen kalastusalue), Pekka Kuisma (Kuusaan osakaskunta), Jaana Höglund (ProAgria Keski-Pohjanmaa)

1. Puheenjohtaja Tapio Koistinaho avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin läsnäolijat lyhyen esittelykierroksen jälkeen. Kokouksen sihteerinä toimi Katja Polojärvi.
2. Pekka Sorola esitteli Reisjärvellä sijaitsevan *Kiljanjärven ja sen yläpuolisten vesistöjen kunnostuksen esiselvityshankkeen*, josta on tehty Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle kunnostusaloite keväällä 2014. Kiljanjärven tilaa heikentävät voimakas säännöstely ja Kotijoen tuoma ravinnekuormitus. Hankkeessa tehdään selvityksiä ja suunnitellaan toimenpiteitä, kuten kosteikkojen rakentamista ja Kotijoen kunnostusta ja perkausta, Kiljanjärven ja sen yläpuolisten vesistöjen tilan parantamiseksi. Kalajoen vesienhoitoryhmä on ollut avuksi esiselvityshankkeen alkuvaiheessa. ProAgria Oulun hallinnoimalla *VYYHTI* -hankkeella (2012-2014) on ollut merkittävä rooli hankkeen konkretisoinnissa.

Tero Savela huomautti, että Kiljanjärven hankkeen nostama paikallisten innostus tulisi kanavoida esim. hoitokalastuksen ja laajemman kunnostustarpeiden selvityshankkeen käynnistämiseen.
3. Asko Eerola kertoi Leader-rahoituksesta, maaseuturahaston hanketuista ja hankkeen valintakriteereistä. Leader-rahoituksessa julkisen tuen lisäksi on lähes aina yksityistä rahaa, joka voi olla myös talkootyötä (15 €/h). Maaseuturahaston tukea myönnetään kylä-, kunta- ja seudullisiin hankkeisiin sekä pienempiin investointeihin. Tukea myönnetään koulutukseen sekä yleishyödylliseen kehittämiseen ja investointeihin. Esiselvityshankkeet ja investointihankkeet on haettava erikseen. Osakaskunnat ja kyläyhdistykset ovat toteuttaneet yleishyödyllisinä investointeina mm. laiturihankkeita ja veneväyläviitoituksia.
4. Eeva-Kaarina Aaltonen esitteli Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry:n organisaatiota ja toimintaa sekä yhdistyksen ajankohtaisia kuulumisia. Hankkeiden osalta hakemus on jätetty *Etelä- ja Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään kuntoon (Kolmen VYYHTI)* -hankkeesta. Päätös rahoituksesta valmistunee helmikuuhun 2016 mennessä. Näissä maakunnissa kunnostuskohteita on tullut esiin neuvottelukuntien kautta ja niitä on edistetty esim. *VYYHTI* -hankkeen kautta.

Pohjois-Pohjanmaalla ProAgria Oulun *VYYHTI II* -hankkeelle myönnettäen rahoitus.

5. Laura Liuska kertoi *Vesienhoitotyön edellytysten parantaminen Kalajoen vesistöalueella (Vielä virtaa)* -hankkeesta ja sen toteutuksesta. Hankkeessa on tehty vesienhoidon yhteistyön edistämiseen ja tiedotukseen liittyviä tehtäviä sekä suunniteltu ja toteutettu pienimuotoisia kunnostustöitä. Elokuussa käynnistynyt hanke päättyy 11.12.2015.

Käsiteltiin vesienhoidon järjestäytymistä ja sen tavoitteita. Koska yhdistysmuotoinen järjestäytyminen ei ole tässä vaiheessa todellinen vaihtoehto, kunnille tehdään esitys toimintatavasta, jolla kuitenkin turvataan jatkuvuus Kalajoen vesienhoitoryhmän toiminnalle ja alueen vesienhoitotyölle. Keskusteltiin jatkuvatoimisen sihteerin palkkaamisesta (1-5 htkk/v), jonka palkkakuluihin alueen kunnat sitoutuisivat esimerkiksi 3-5 vuodeksi. Haasteena voi olla kuntien sitoutuminen ja sopivan henkilön löytyminen osaikaiseen työpanokseen. *Vielä virtaa II* –hanke nähdään tarpeelliseksi, koska kuntien sitoutumisessa on ongelmia ja toiminnan jatkuvuuden selvitys on vielä kesken. Eeva-Kaarina Aaltonen muistutti, että yhdistysmuodolla saadaan paljon mahdollisuuksia vesienhoitoon.

Keskustelussa peräänkuulutettiin kokonaisnäkemystä valuma-alueen tilanteesta. Eeva-Kaarina Aaltonen mukaan Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry:ssä kokonaisnäkemys valuma-alueen tilanteesta on koottu jokikohtaisiin toimenpideohjelmiin. Tapio Koistinaho muistutti, että vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa on runsaasti tietoa vesistöjen tilasta ja tarvittavista toimenpiteistä, mutta tietoa pitäisi saada ymmärrettävämmäksi ja laajemmin ihmisten tietoon. Pekka Sorolan mukaan julkisuus ja tiedottaminen arkikielellä vievät asioita eteenpäin, kun ihmiset innostuvat ja aktivoituvat.

Vielä virtaa II –hankkeelle on laadittu hankesuunnitelma, jolla on haettu rahoitusta ELY-keskuksen harkinnanvaraisista avustuksista. Loput rahoituksesta muodostuu kunta- ja yksityisrahoituksesta. Yksityisrahoitus voi olla myös talkootyötä. Tavoitteena on vesienhoidon yhteistyön konkreettisuus ja näkyvyys. Hankkeessa laaditaan kunnille esitys vesienhoidon järjestäytymiseksi ja muutoinkin jatketaan työskentelyä toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Pienimuotoisia vesistökuunnostuksia suunnitellaan ja toteutetaan. Yhteistyötä tiivistetään maa- ja metsätalouden suuntaan. Yhdeksi esimerkikohteeksi valitaan maatalouden vesien suojeleminen yhteistyössä MTK:n kanssa.

6. Timo Yrjänä esitteli Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen vesistöyksikön toimintaa sekä ELY-keskuksen näkemyksiä vesienhoidon nykytilasta ja tulevaisuudesta. Uudet vesienhoito- ja merenhoito-suunnitelmat hyväksytään valtioneuvostossa 3.12.2015. Valtio on sitoutunut vesienhoitosuunnitelmassa mainittuihin kohteisiin ja toimenpiteisiin. Myös kuntien tulee sitoutua niihin.

Hankkeiden lupakäsittelyssä on otettava huomioon periaate, että vesien tilaa ei saa heikentää yhdenkään tekijän osalta. Uusien hankkeiden käsittelyn osalta ollaan käynnistämässä Vesienhoitolain muuttamista, joka mahdollistaisi poikkeaman asettamisen tietyissä tapauksissa.

EAKR-rahaa ei tällä ohjelmakaudella saa käyttää investointeihin, vaan tavoitteena on tuotekehittäminen. Näin ollen isoja kunnostushankkeita ei voi käytännössä toteuttaa EAKR-rahalla, mikä on merkittävä heikennys vesistöjen kannalta. Maaseuturahasto ja Leaderit tukevat myös ympäristöhankkeiden toteutusta, mutta painopiste on maataloudessa ja sen kehittämisessä. Myös Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa (EMKTR) on ympäristöosio. Harkinnanvaraiset valtionavustukset vesienhoitohankkeisiin jatkuvat. Haku päättyy marraskuun lopussa. Rakennettujen vesien kunnostamiseen ja kalataloudelliseen kunnostamiseen voi hakea rahoitusta ELY-keskuksilta/Maa- ja metsätalousministeriöltä. Lisäksi Kalajokivarressa Vattenfall –ympäristöraha on hyvä mahdollisuus.

Sipilän hallituksen kärkihankkeista bio- ja kiertotalous- sekä kalatiehankkeisiin (Pohjois-Pohjanmaalla Iijoki) sisältyy myös vesienhoidollista näkökulmaa. Ravinteiden kierrätykseen on luvassa isojakin rahoja, joten siihen liittyviä hankkeita tulisi nyt organisoida. Tulevien itsehallintoalueiden vaikutusta ei vielä tiedetä.

Valtio pyrkii eroon vesirakenteista ja lupavelvoitteista. Jatkossa välittäjäorganisaatioiden ja yhdistysten rooli kasvaa. Valtiolla ei ole pysyvää tukimuotoa välittäjäorganisaatioille, vaan kunnat maksavat peruspotin. Hankerahoitusta on tällä hetkellä hyvin saatavilla ja sitä voidaan maksaa esim. kolme vuotta välittäjäorganisaation alkuun panemiseksi, mutta ei välittäjäorganisaation ylläpitämiseksi.

Vesien käytössä ja hoidossa luonnonmukaisuuden lisäämiseen tulee paineita EU:sta päin, mikä voi luoda painetta vähentää vesien sääntelyn vaikutuksia myös Kalajoessa. Pinta- ja pohjavesien hyvä tila on tavoitteena jatkossakin.

7. Katja Polojärvi esitteli toimintasuunnitelman 2016 luonnoksen. Toimintasuunnitelma hyväksyttiin ilman muutoksia.
8. Teemu Sauvula huomautti puheenvuorossaan, että yläjuoksulla pitäisi huolehtia siitä, ettei ruoppauksia ja muita kaivuutöitä tehdä ajankohtana, jolloin ne vaarantavat joen eliöstön lisääntymisen. Esim. nahkiaisen kannalta kaivuutöitä ei pitäisi tehdä enää elokuussa. Lisäksi säännöstelyä tulisi kehittää siten, että jokeen saataisiin tasaisempi virtaus. Keskustelussa joen säännöstelystä muistutettiin, että Kalajoessa allastilavuus, vesivoiman tuottamiseen vaadittava minimivirtaus, lupaehdot ja tulvasuojelu asettavat raamit säännöstelylle ja vaikeuttavat sen luonnonmukaistamista Ylivieskan alapuolisella osalla. Alivedenkorkeuden nosto on kuitenkin ollut esillä.

Pekka Kuisma huomautti, että myös metsäojitukset ovat liian syvät. Vettä pitäisi pystyä pidättämään metsässä ja vapauttamaan sieltä hallitusti. Keskustelussa todettiin, että tällä voidaan saavuttaa paikallisia vaikutuksia, mutta Kalajoen tilaan vaikuttamiseksi tarvittavien metsäalueiden varaaminen tähän käyttöön ei ole realistista.

9. Seuraava kokous järjestetään tiistaina 15.3.2016 iltapäivällä. Tarkempi kellonaika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.
10. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:40.

Muistion laati

Katja Polojärvi
ympäristösuunnittelija
Ylivieskan kaupunki
puh. 044 4294 226
katja.polojarvi@ylivieska.fi